

לכיתות
י"ב-י"ג

בן-גוריון הסטארטפיסט

הרציונל

באמצע שנות ה-30 של המאה הקודמת, בן-גוריון מוביל תהליכים מתקדמים בדרך להקמת מדינה, במסגרת תהליכים אלה, הוא טובע מונח בשפה העברית - 'ממלכתיות'.

בעזרת המונח החדש, מבקש בן-גוריון לתאר את המדינה הריבונית ואת 'תודעת המדינה' הנדרשת מאזרחיה. כלומר, את ההכרה באחריות הכרוכה בחיים בקהילה פוליטית (קידר, 2009: 1).

כיצד זה שיותר מעשור, בטרם הוקמה המדינה, עסוק בן-גוריון בתודעתם הריבונית של אזרחים במדינה שלא קיימת? בן-גוריון מבין את מה שאחרים יבינו בהמשך, ייסוד של מדינה כרוך, לא רק בהשגת שטח, יצירת גבולות והכרה בין-לאומית, אלא גם ובעיקר בייסוד תודעה לאומית ריבונית. למעשה, מבין בן-גוריון, כי היהודים המייחלים למדינה, מתורגלים בתודעת מיעוט ולפעמים גם תודעת מיעוט נרדף וכדי להופכם לעם החי בארצו, הוא חייב לפתח בהם תודעה אזרחית-ריבונית משותפת. במהלך היום שנעבור יחד נפגש עם תחנות שונות בחייו של דוד בן-גוריון וננסה יחד להבין איך מייצרים תודעה אזרחית משותפת.

מטרות

- המשתתפים יבינו את המושג ממלכתיות על פי תפיסתו של בן-גוריון
- המשתתפים ידונו בהצלחותיה וכישלונותיה של הממלכתיות הבן-גוריונית כטריגר להבנת הממלכתיות במאה 21
- המשתתפים יחשבו ויביעו דעתם על הצורך בממלכתיות במאה 21 ואיך היא יכולה להשפיע על חייהם כיום?

פתיחה מה היא ממלכתיות? | 5 דק'

שאלות

1. למה צריך ממלכתיות? מה זה אומר בפרקטי לכל אדם במדינה? מהי דמות האדם הממלכתי?
2. איפה לדעתכם זה בא לידי ביטוי בימים של קום המדינה? באיזה ארגונים אתם מזהים את המושג? (צה"ל, מערכת החינוך, מערכת הבריאות)

הסבר

ממלכתיות היא מושג שטבע דוד בן גוריון. מקור השם הוא מהשפה הרוסית (תרגום מסוים של המילה ממלכה). כאשר בן גוריון טובע את המונח "ממלכתיות" הוא מתכוון ל"תודעת המדינה" הנדרשת מהאזרחים. כדי להיות אזרח של מדינה זה מצריך חובות וזכויות. דמות הממלכתי היא אזרח מדינת ישראל כזהות ראשונית חוצה תרבויות. מה עלי לעשות כזארח? (לשרת בצבא, לשלם מיסים..)

מחלקים את הכיתה ל-3 קבוצות. כל קבוצה מקבלת קטע כתוב של בן-גוריון וקטעים נבחרים על אחד משלשת הנושאים - הקמת צה"ל (פירוק הפלמ"ח ואנטלנה), שילוב יהדות המזרח והבלקן בשנות ה-50 (עיירות הפיתוח) ובניית מערכת החינוך הממלכתית. עליהם להבין האם מקרה הבוחן הצליח, למה ואיך?

את טענותיהם יציגו בצורה ויזואלית על פלקט. ניתן לאפשר להם גם להדפיס כתבות מ YNET

המטרה במקרי הבוחן היא להראות שממלכתיות מצליחה אך גם נכשלת, ושהגדרותיה באותה תקופה משפיעים עלינו עד היום. זאת על מנת, שבשיחה יעלו נושאים כמו סקטוראליות חברתית, הגמוניה, פוליטיקת זהויות ורב-תרבותיות. כאשר המושגים האלה מופיעים בשיחה אחרי הצגת מקרה הבוחן בכל-מיני צורות על המנחה לעזור להם לפתח את המחשבה.

שאלות מנחות לדיון לאחר הצגת מקרי הבוחן:

1. האם היה צורך בממלכתיות סביב קום המדינה?
2. באילו מקרים היא הוכיחה את עצמה ובאילו מכירים היא לא?
3. מה חסרונות בממלכתיות של אז?
4. כיצד הממלכתיות של בן-גוריון התממשה במדינת ישראל של המאה ה-21?
5. האם החברה הישראלית מלוכדת סביב תפיסת אזרח/תודעה פוליטית אחת של כולם? האם זה קריטי שיסכימו על מהי ממלכתיות במאה ה-21?

סיכום | 10 דק'

התחלנו את היום עם שיחה על קח שישראל זה סטארט-אפ, לא קרה עוד מקרה בעולם שבצורה כזאת מובהקת אנשים בני אותו עם חיו במדינות שונות בעולם והתקבצו לאורך שנים על מנת להקים מדינה וגם אחרי הקמתה על מנת לבנות אותה ולפתח אותה. אחד העקרונות שהובילו את ההקמה של מדינת ישראל והמעבר מלאום לעם היה עקרון הממלכתיות.

שאלות לדיון:

1. אז מה אתם אומרים, שנעשה אקזיט?
2. נייצא את רעיון הממלכתיות גם לעמים אחרים?
3. כמה אתם חושבים שזה שווה?

ציוד:

פלקט, חומרי יצירה, עיתונים וכו'.